

Motion till riksdagen 2016/17:3204

av **Hans Wallmark m.fl. (M)**

Ett starkt försvar i en orolig omvärld

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsberedningen bör ges ett nytt, modernt och bredare uppdrag som tar ett helhetsgrepp på alla de säkerhetsutmaningar Sverige står inför och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta Totalförsvarets forskningsinstitut utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som egen myndighet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en svensk cyberdoktrin och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt ta fram och utveckla nationella strategier och strukturer för cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskaps- och erfarenhetsutbytet mellan specialförbanden och polisens nationella insatsstyrka utvecklas ytterligare och utformas så att detta fungerar på ett ändamålsenligt sätt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skapa ett modernt totalförsvar för att kunna möta de nya hot den moderna krigföringen medför och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmaktens behov ska vara styrande för hur försvarets personalförsörjning ska utformas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett helhetspaket med incitament för att behålla Försvarsmaktens personal i längre anställningar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt beakta Försvarsmaktens behov av bostäder och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mobila rekryteringskontor och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att fortsätta att utveckla den svenska veteranpolitiken och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att veterandagen införs som allmän flaggdag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera samtal mellan Försvarsmakten och civila arbetsgivare för att underlätta för medarbetare att vara tidvis tjänstgörande soldat, hemvärnssoldat och att kunna delta i övningsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördjupa samarbetet mellan Försvarsmakten och näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även i fortsättningen ska ha en hög ambition att bidra till internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka den svenska militära insatsen mot global terrorism och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmaktens förmåga att hålla luftrum och sjövägar öppna för handelstrafik bör vara prioriterad och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ansöka om deltagande i Joint Expeditionary Force (JEF) och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samöva Patriotsystemet med USA på svenskt territorium och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erbjuda det fördjupade svensk-finska marina samarbetet som en resurs i Natos sjöövervakning i Östersjöområdet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Försvarsmakten har tillgång till modern och relevant materiel som ger försvaret en god förmåga att hävda sig mot en kvalificerad motståndare och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna för innovationsupphandling av försvarsmateriel och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta utveckla hemvärnet mot att kunna utföra mer kvalificerade uppgifter och få tillgång till mer modern materiel och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att göra hemvärnet till en egen försvarsgren och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarets frivilligorganisationer bör användas bättre och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge de frivilliga försvarsorganisationerna ökade möjligheter att informera om försvaret i skolan och tillkännager detta för regeringen.

Säkerhetsläget

Sveriges närområde har utifrån ett säkerhetspolitiskt perspektiv de senaste åren blivit mer osäkert och oförutsägbart. Försvarsmakten understryker i sin delårsrapport från augusti 2016 att säkerhetsläget i vårt närområde också fortsätter att försämrats. Ryssland använder större övningar och beredskapskontroller som ett sätt att sätta press på sina grannländer och att markera mot Nato.

Den ryska aggressionen mot Ukraina utgör en definitiv vattendelare och utmanar hela den europeiska säkerhetsordningen. Den illegala annekteringen av Krim visar att den ryska tröskeln för att använda militärt våld har sänkts och att Ryssland inte respekterar självständiga staters gränser. Det ryska agerandet i Ukraina är också en tydlig markering mot Nato och EU. Ryssland använder traditionell maktpolitik som blandar subversiva metoder som informationskrigföring, propaganda och cyberkrigföring uppbackade av konventionell och nukleär militär makt.

Som ett resultat av det ryska agerandet och de förnyade stormaktsambitionerna har Sveriges militärstrategiska läge blivit av mer central betydelse. Östersjön är viktig både när det gäller handelsvägar till och från alla stater i regionen, och som arena för att ta emot och ge militär hjälp. I Sverige har Gotlands betydelse betonats. Även Arktis betydelse blir större i och med klimatförändringarna som kan göra det mer ekonomiskt lönsamt att utvinna naturresurser i området samt att nya handelsvägar kan öppnas som ett resultat av smältande havsisar. Det handlar om en säkerhetspolitisk tyngdpunktsförskjutning i Europa.

Till den problematiska utvecklingen i Sveriges närområde måste även läggas den oroande utvecklingen i Mellanöstern och Nordafrika där allt fler stater hemsöks av sönderfall, radikaliserings och terrorism. Det är en av många avgörande orsaker till att många människor är på flykt till Europa. Radikaliserings i regionen skapar även en grogrund för den terrorism som drabbat Europa allt hårdare det gångna året, med flera fruktansvärda dåd i bland annat Nice, Istanbul och Bryssel.

Dessutom innebär klimatförändringarna och kampen om resurserna en långsiktig utmaning som även kommer att påverka vårt närområde direkt eller indirekt. Det gäller såväl de konflikter som kan komma i dess spår som de påfrestningar som ett förändrat klimat kommer att innebära för Sveriges krisberedskap.

Försvarsuppgörelsen

För möta en allt mer orolig omvärld och ta ansvar för Sveriges försvar och säkerhet ingick Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna i april 2015 försvarsuppgörelsen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Den anger inriktningen för försvaret under perioden 2016–2020 och innebär ett långsiktigt ansvarstagande för försvarets framtida operativa förmåga. Utöver redan tidigare planerade tillskott till försvaret 10,2 miljarder extra under den aktuella perioden.

Riksdagen tog i juni 2015 det formella försvarsbeslut som bekräftar uppgörelsen. Från och med den 1 januari 2016 genomförs nu försvarsbeslutet. Försvarsuppgörelsen ska ses som ett trendbrott och den är en viktig signal till omvärlden att Sverige satsar på att stärka försvarsförmågan i en osäker tid. Det faktum att drygt 70 procent av riksdagen står bakom uppgörelsen borgar för hållbarhet och långsiktighet i försvarsbeslutet. Dess

genomförande kommer även att följas upp av en särskild försvarsgrupp bestående av representanter från de partier som ingått uppgörelsen.

Redan nu står det dock klart att försvaret står inför stora utmaningar när det gäller att uppnå den ambition som finns i försvarsbeslutet, främst på grund av ökade kostnader för olika materielprojekt. Det kommer att bli en viktig uppgift för den uppföljningsgrupp bestående av representanter för uppgörelsens fem partier att hantera det uppkomna läget. Ifall avvikelser är på väg att uppkomma i förhållande till beslutad förmåga är det viktigt med information och underlag så snabbt som möjligt från Försvarsmakten och regeringen.

Efter försvarsuppgörelsen

Försvarsuppgörelsen är ett första viktigt steg för att stärka försvaret i en osäker tid. Vi ser dock inga tecken på att säkerhetsläget i Sveriges närområde kommer att förbättras, snarare tvärtom, vilket Försvarsmakten också pekar på. Den ryska aggressionen mot Ukraina har permanentats och Ryssland agerar fortsatt offensivt i Östersjöregionen.

Hybridkrigföringen innebär en ny utmaning för försvaret med användandet av civila och militära verktyg tillsammans. Därför måste vi fortsatt stärka förmågor som det psykologiska försvaret och vår cyberförmåga, men även bli bättre på att samordna civila och militära förmågor. Perioden bortom 2020 innebär stora utmaningar när det gäller materielbehov som kräver stora ekonomiska resurser. Försvarsuppgörelsen innebär ingen slutpunkt i försvarspolitiken utan istället en startpunkt för att stärka det svenska försvaret. Moderaterna ser även arbetet för ett svenskt Natomedlemskap som en huvuduppgift kommande år. Ska vi på allvar kunna påverka Sveriges säkerhet i positiv riktning är ett svenskt Natomedlemskap helt centralt. Det behövs en färdplan för ett svenskt Natomedlemskap.

En ny krigföring

Konflikten i Ukraina har inte bara utgjort en stor utmaning för den europeiska säkerhetsordningen. Den har också inneburit en provkarta på vilka medel som den moderna krigföringen inbegriper. Den ryska taktiken inkluderade ett integrerat användande av specialförband, elektronisk krigföring och snabb rörlighet kombinerat med en utstuderad informationskrigföring där Ryssland förnekade inblandning. För att möta denna utveckling måste en lång rad, både civila och militära, funktioner stärkas och dessutom måste helheten beaktas för att dessa åtgärder ska kunna samordnas och användas så effektivt som möjligt.

Försvarsberedningen

De mångfacetterade utmaningar vi står inför kräver ett starkt svenskt försvar. Försvarsförmågan måste stärkas och samarbetet med andra likasinnade stater måste öka för att möta gemensamma utmaningar. Därför måste Försvarsberedningen omgående ges ett nytt uppdrag att börja förbereda nästa försvarsbeslut. Denna gång bör

beredningen ges ett bredare och modernare uppdrag som tar hänsyn till den kombination av både militära och civila hot och risker som Sverige står inför.

Rent konkret handlar det om att se hur alla samhällets resurser kan användas på ett bättre sätt. Det rör sig om hur civila och militära resurser bättre kan samverka för att möta till exempel cyberhot, terrorism och psykologisk krigföring, men även stärka hela samhällets krisberedskap och analysera frågor som energisäkerhet och flödssäkerhet i stort. Utgångspunkten är Sveriges militära förmåga, men i uppdraget till beredningen ska samtliga Sveriges säkerhetsskapande förmågor inkluderas.

Försvarsberedningens roll i svensk försvars- och säkerhetspolitik är viktig. Den visar hur vi kan möta framtidens säkerhetsutmaningar samt möjliggör en stark och bred politisk förankring. Beredningen har en lång tradition och är ett etablerat arbetssätt. En gedigen och brett förankrad analys lägger grunden för utvecklingen av svensk säkerhetspolitik och för nödvändiga och långsiktiga beslut. Det är en styrka i en orolig omvärld.

Utredningen om Sveriges internationella försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, som är ett resultat av försvarsuppgörelsen och som presenterats i september 2016, är ett viktigt underlag för den kommande Försvarsberedningen och bör ligga till grund för beredningens fortsatta arbete. Med tanke på det osäkra omvärldsläget kan Försvarsberedningen inte undvika att ta ett fördjupat grepp på frågan om ett svenskt Natomedlemskap.

Detsamma gäller även den nationella säkerhetsstrategi som regeringen sagt att man ska presentera. Det är viktigt att det finns en tydlighet kring vilken funktion en nationell säkerhetsstrategi ska fylla och inte minst att den utgår ifrån tydliga prioriteringar av vad som stärker Sveriges säkerhet på allvar. Därför bör regeringens förslag till nationell säkerhetsstrategi vara föremål för diskussion och förankras i Försvarsberedningen. Styrkan i ett sådant vägledande dokument är att det åtnjuter ett brett förtroende.

Psykologiskt försvar

Den psykologiska krigföringen har de senaste åren kommit allt mer i fokus. Förmågan att kunna sprida desinformation och beskriva verkligheten på ett sätt som gynnar den egna saken och förvirrar fienden är ett kraftfullt vapen i det moderna informationssamhället. Detta har vi inte minst kunnat se från rysk sida, särskilt i aggressionen mot Ukraina. Ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle som Sverige med tryck- och yttrandefrihet är sårbart för påverkan. Men där lögnen är vapnet är sanningen motmedlet.

Regeringen beslutade nyligen att Sverige skulle delta i Natosamarbetet kring psykologisk krigföring genom att gå med i Natos center för strategisk kommunikation i Riga (Stratcom). Det var ett bra och välkommet steg för att stärka Sveriges försvarsförmåga på området, dock tog processen att ansluta Sverige till Natosamarbetet onödigt lång tid och först efter ett upprepat antal frågor och påtryckningar från bland annat moderat sida.

Vi måste kunna hantera alla de utmaningar som den psykologiska krigföringen innebär och ha förmågan att snabbt agera för att identifiera och bemöta påverkanskampanjer och desinformation, men även att snabbt kunna komma ut med trovärdig information själva, inte minst i händelse av ett krisläge. Förmågan till ett

aktivt psykologiskt försvar är något som bör beaktas. Moderaterna gör därför en extra satsning på det psykologiska försvaret i anslaget för utgiftsområde 6. Samordningsansvaret kring det psykologiska försvaret ligger i dag hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), men flera andra aktörer har det praktiska ansvaret. Den nya situationen kräver att Sverige behöver ta ett helhetsgrepp kring det psykologiska försvaret. Därför ska Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ges ett utredningsuppdrag att se över möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som en myndighet.

Underrättelseförmåga

Förmågan att snabbt kunna få en bild av omvärldsläget, men även kunna göra relevanta analyser av förväntade möjligheter, är mycket viktig i den moderna konfliktmiljön. Det ger fler handlingsalternativ och förmågan att kunna sätta in åtgärder i ett tidigt skede av en kris. I en allt mer föränderlig värld där utvecklingen går allt snabbare med mer mångfacetterade hot blir behoven av en väl fungerande underrättelse allt viktigare.

Utvecklingen i Ukraina, och särskilt den ryska annekteringen av Krim 2014, visade att inte ens de mest avancerade underrättelsetjänsterna i världen lyckades se tillräckligt med tecken för att förutse händelseförloppet. Generellt kan flera länder vittna om att man haft information eller uppgifter i sina system, men antingen saknades förmågan att knyta ihop dem eller så nådde inte viktig information fram till rätt nivå eller rätt beslutsfattare.

Därför bör det tas ett helhetsgrepp för att undersöka hur vi ytterligare kan stärka underrättelseförmågan i Sverige. Det handlar bland annat om att se på om dagens myndighetsstruktur är optimal för bästa effekt, hur samverkan mellan militära och civila resurser kan bli bättre, hur samverkan med andra nationer ser ut och hur man säkerställer att rätt information inklusive analys når rätt beslutsnivå i tid. Samtidigt bör ett rättssäkert skydd för personlig integritet fortsatt beaktas.

Vi förutsätter att den försvarsberedning som ska tillsättas inför nästa försvarsbeslut kommer att få ett särskilt uppdrag att se över Sveriges underrättelsefunktioner. Detta i enlighet med den skrivning som försvarsutskottet enades om i betänkandet 2015/16:FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Cyberförsvar

En central aspekt av informationssamhället och den moderna krigföringen är ett lands förmåga att försvara it-systemen, men även möjligheten att kunna slå mot en eventuell motståndares. I princip alla samhällets vitala funktioner och flöden är idag beroende av it-system, vilka är uppkopplade mot internet. Det gör att ett svenskt trovärdigt cyberförsvar är en grundläggande del i Sveriges försvarsförmåga.

Cyberhoten kan komma från såväl andra stater som terrororganisationer, organiserad brottslighet och enskilda individer. Förekomsten av cyberhoten ökar exponentiellt och allt fler länder utvecklar såväl sina defensiva som sina offensiva kapaciteter. Just allvaret och möjligheten att orsaka stor skada tillsammans med potentialen att kunna slå från långt håll gör att förmågan till cyberkrigföring av många karaktäriseras som en form av massförstörelsevapen.

Sverige måste ha ett trovärdigt cyberförsvar inklusive en aktiv cyberförmåga. Det gör att nationella strategier för cybersäkerhet kontinuerligt tas fram och utvecklas. Den aktiva cyberförmågan kräver också att det tas fram en svensk cyberdoktrin. Utgångspunkten för en sådan doktrin ska vara att Sverige har en aktiv cyberförmåga, men tydligt deklarerar att vi inte kommer att vara först med att använda den.

När nationella strategier för cybersäkerhet tas fram är det viktigt att de utgår ifrån tydliga analyser om vad som är skyddsvärt och fokus på kraftfulla insatser där de gör mest nytta, snarare än analyser som utgår från den senaste krisen och insatser som ska åtgärda alla hot oavsett storlek. Om Sverige ska ha en nationell säkerhetsstrategi kommer cybersäkerhet utgöra en mycket viktig beståndsdel i denna. Därför blir också behovet av en tydlig strategi som utgår från vad som är skyddsvärda svenska intressen central.

Specialförband

Specialförband kan användas för en lång rad varierande uppgifter och kan agera autonomt bakom fiendens linjer. Uppgifterna kan till exempel röra sig om fritagningsoperationer, bekämpa mål av stor betydelse eller att inhämta kritiska underrättelser. Användandet av specialförband har ökat på senare år och därmed även behovet av att kunna möta det asymmetriska hot de utgör.

Förmågan att möta asymmetriska hot kan antingen vara en militär eller en polisiär uppgift beroende på de faktiska omständigheterna. Exempelvis är terrorism utförd utan anknytning till en annan stat en polisiär uppgift att ingripa mot. Är det däremot möjligt att avgöra att det är fråga om statsterrorism kan en sådan terroristaktion ses som ett led i ett väpnat angrepp mot riket och utgör därmed en uppgift för Försvarmakten.

Det är en viktig förmågehöjande faktor att det sker ett intimt kompetens- och erfarenhetsutbyte mellan specialförbanden och den nationella insatsstyrkan också i samband med skarpa insatser. Mot bakgrund av detta kan maximal förmåga ändå uppnås i det enskilda fallet trots att polisens och Försvarmaktens uppgifter är tydligt avgränsade.

Vidare finns det ytterligare samordningsvinster att göra genom ett fördjupat samarbete mellan Försvarmakten och polisen. Detta tema utvecklas i Moderaternas krisberedskapsmotion, Stärkt krisberedskap för Sverige.

Totalförsvaret

För att Försvarmakten ska kunna agera med full effekt krävs det att såväl det militära som det civila försvaret interagerar inom ramen för det som kallas totalförsvaret. Detta samspel har blivit viktigare i den moderna konfliktmiljön. Sedan kalla krigets slut har totalförsvaret mer eller mindre avvecklats och planeringen för dess verksamhet har legat nere. Dock gäller fortfarande stora delar av regelverket för totalförsvaret.

I försvarsuppgörelsen ingår att återuppta planeringen för totalförsvaret. Det är positivt att det nu sker. Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har presenterat en plan för att utveckla och stärka totalförsvaret med sikte på 2020 då en större totalförsvarsövning ska genomföras. Vi måste tänka nytt

kring hur ”det nya totalförsvaret” ska organiseras. Försvarmakten och MSB har bland annat påpekat behovet av att samverka med näringslivet utvecklas och omsätts i avtal för viktiga leveranser till Försvarmakten eller andra delar av totalförsvaret och att analysera behovet av förhandslagring av vissa varor. En annan viktig aspekt av detta arbete är att se till att de lagar och regler som styr totalförsvaret är relevanta utifrån dagens situation.

Försvarmaktens personal

Personalen är Försvarmaktens främsta resurs och myndigheten är idag en av landets största ungdomsarbetsgivare. Samtidigt är en hållbar personalförsörjning en av de största utmaningarna för försvaret. Försvarmakten ska vara en modern och attraktiv arbetsgivare dit kompetenta människor söker sig och vill stanna för att kunna utvecklas i sin profession. Det kräver goda villkor för anställningarna och ett bra meritvärde vid avslutad anställning, men inte minst en meningsfull vardag där fokus ligger på kärnuppgiften.

Frivilligheten är grunden i det svenska försvarets personalförsörjning. Den möjliggör att vi kan ha välövade och kompetenta soldater och sjömän i förband som hålls samman över tid och som kan användas såväl för försvaret av Sverige som i internationella insatser. Värnplikten är vilande och kan aktiveras vid behov. Utredningen om försvarets personalförsörjning kommer att tillföra viktig kunskap inför framtiden. Försvarets personalförsörjning ska fortsatt bygga på frivillighet, men i utredningen föreslås det att frivilligheten kompletteras med en mindre del värnpliktig personal. Det är Försvarmaktens behov som ska styra utformningen av försvarets personalförsörjning. Från Moderaternas sida har vi en öppenhet inför att använda alla de verktyg som står till buds inklusive en delvis återaktiverad värnplikt. Detta mot bakgrund av det försämrade omvärldsläget men även utifrån de problem som finns i personalförsörjningen idag.

Den nya längre militära grundutbildningen, som Försvarsberedningen föreslog, har införts från och med årsskiftet. Ansökningarna har initialt varit något lägre än målsättningen. Försvarmakten har sagt att man vidtar åtgärder för att åtgärda problemet. Den stora utmaningen ligger dock för närvarande i att de som anställts i försvaret har avslutat sin anställning i förtid. Det skapar problem i form av vakanser, ökade kostnader och att tiden för att fasa ut samtliga krigsplacerade värnpliktiga ur krigsorganisationen skjuts på framtiden.

För att kunna behålla personal över tid måste Försvarmakten fortsatt arbeta med incitament för att skapa attraktivitet i att ta en anställning i försvaret och att tjäna tiden ut. Incitamenten kan till exempel innefatta ekonomiska premier efter en viss tid av anställning, utbildningscheckar, möjlighet till vidareutbildning i anställningen, tillgång till bostäder eller mer civil utbildning mot slutet av anställningen. Det är dessutom centralt att officerare, soldater och sjömän får ägna sig åt det som är kärnuppgiften i deras anställning. Försvarmakten måste fortsätta arbetet med att ytterligare vässa helheten i anställningen för att kunna attrahera rätt kompetens på en konkurrensutsatt arbetsmarknad.

En förutsättning för en hållbar personalförsörjning över hela landet är en god bostadsförsörjning – både för dem som genomför den grundläggande militära

utbildningen och för dem som genomgår befäls- och officersutbildning. Vi vill att Försvarmaktens behov särskilt ska beaktas i det kommunala bostadsförsörjningsansvaret och i länsstyrelsernas ansvar för analys och uppföljning av bostadsförsörjningen och dess planering. För att rekryteringen fortsatt ska vara framgångsrik och att underlaget för rekryteringen ska vara så brett som möjligt finns fortfarande en del att göra. Vi vill peka på möjligheten att genom mobila rekryteringskontor kunna marknadsföra anställning i Försvarmakten. Detta är särskilt viktigt för att kunna nå befolkningen i hela landet och dem som bor där det inte finns någon naturlig koppling till försvaret som till exempel ett regemente eller en hemvärnsgrupp.

Slutligen måste samverkan med såväl näringsliv som offentliga arbetsgivare förbättras. Det finns idag positiva exempel på samarbetsavtal mellan Försvarmakten och civila huvudarbetsgivare kring de tidvis tjänstgörande soldaterna och sjömännen. Samarbetena ger ett mervärde till båda arbetsgivarna och inte minst den anställde. Det här konceptet bör kunna utvecklas och breddas ytterligare. Inte minst genom att ge offentliga arbetsgivare en instruktion att söka samarbete med Försvarmakten kring tidvis anställd personal.

Ett intressant exempel på samverkan mellan Försvarmakten, näringslivet och det övriga samhället är danska Interforce. Det är ett samarbete som inkluderar arbetsplatser som tillsammans har över 950 000 anställda och finns över hela Danmark. Syftet med Interforce var från början att skapa bra förutsättningar för försvarsmaktsanställda att åka på internationell insats utan att det skulle behöva skada deras karriärer. Uppdraget har sedan dess breddats. Konkret inkluderar samarbetet nu allt från arbetsförmedling och veteranfrågor till att skapa folkförankring och förståelse för försvaret.

Under alliansregeringen togs de första stegen för att skapa en sammanhållen veteranpolitik. Några av åtgärderna som genomfördes var förstärkt uppföljningsansvar för Försvarmakten efter genomförd insats, kontaktpersoner för anhöriga på Försvarmakten och att en särskild veterandag med statsceremoniell status infördes. Moderaterna anser nu att veterandagen även bör göras till allmän flaggdag för att sprida medvetenheten om och erkännandet för de insatser som Sveriges veteraner gjort för fred och säkerhet runt om i världen.

I den veteranutredning som presenterades 2014 finns ytterligare förslag som syftar till att stärka stödet för veteranerna och ge dem det erkännande de förtjänar för insatser i rikets tjänst och i nationens intresse. Bland annat pekas på behovet av en veteranmyndighet med samordningsansvar. Regeringen har också fått ett tillkännagivande från riksdagen att ett veterancenter bör inrättas. Det är viktigt att Veteranutredningens förslag nu blir verklighet.

Officersutbildningen är ett annat område där det finns utmaningar som måste lösas. Försvarmakten konstaterar att man på sikt kommer att få problem med att uppfylla målen i fråga om antalet officerare. Få sökande till officersutbildningen har varit ett problem de senaste åren och i årets sluttester till utbildningen var det många sökanden som föll bort i urvalsprocessen. Försvarsberedningen har pekat på vikten av fler vägar till officersyrket och en mer flexibel utbildning för att komma till rätta med problemen. När det gäller reservofficerare finns det idag en diskrepans mellan inriktningen att kategorin ska fylla en viktig roll i försvaret och det faktum att användandet av reservofficerare har minskat. Även här krävs mer arbete för att uppnå målsättningen.

Internationella insatser

Sverige står inför ett antal utmaningar i de internationella insatserna. Det handlar om var, i vilken kontext och med vem som Sverige ska göra internationella insatser, men även om hur vi blir bättre på samverkan mellan civila och militära delar för att skapa långsiktighet och hållbarhet.

Nato är i dag den enda organisationen med en global förmåga att genomföra krishantering. Sverige har vid flera tillfällen deltagit i Natoinsatser. Det har varit värdefulla missioner som har bidragit till fred och säkerhet och där de svenska bidragen fått beröm av övriga länder. Sverige bör även i fortsättningen samverka med Nato i internationella insatser.

Det finns också ett värde i att bidra till FN-ledda insatser. Genom att delta i dessa bidrar Sverige till att höja kompetensen i FN-insatsen och ge den en större legitimitet. För närvarande deltar Sverige i den FN-ledda insatsen i Mali med ett underrättelsekompani. Som medlem i FN:s säkerhetsråd 2017–2018 kan Sverige också ha andra länders förväntningar om deltagande att leva upp till.

Insatsen i Afghanistan var en ögonöppnare för många när det gäller vikten av att ha både säkerhetsskapande militär närvaro och långsiktigt utvecklingsbistånd. Utan säkerhet – ingen utveckling, utan utveckling ingen långsiktig säkerhet. Detta är viktigt att beakta i framtida svenska internationella insatser.

Under det gångna riksdagsåret fick Alliansen igenom ett viktigt tillkännagivande till regeringen som rör insatsen i Mali. Tillkännagivandet avser att den svenska insatsen inom ramen för Minusma bör utvärderas och löpande analyseras, särskilt med tanke på att regeringen aviserar att det svenska styrkebidraget till Minusmainsatsen ska vara långsiktigt. En väl genomförd analys kan ge viktiga lärdomar inför framtida engagemang när det exempelvis gäller styrning, civil-militär samverkan, samverkan med mottagarlandets myndigheter, effekter för svensk kompetens och förmåga samt resultat på samhällsnivå i mottagarlandet.

Sverige bör även fortsatt ha en hög ambition att delta i internationella insatser. Just nu ligger mycket av fokus på de sönderfallande staterna i Mellanöstern och Nordafrika som också utgör baser för den terror som riktas mot länder utanför den regionen. Det är viktigt att Sverige tar sitt ansvar i kampen mot terrorismen. Det svar som regeringen gav på Frankrikes begäran om stöd efter terrorattentaten i Paris 2015 enligt Lissabonfördragets artikel 42.7 var för svagt och har präglats av både saktfärdighet och försiktighet. Alliansen föreslog till exempel att vi skulle addera en flyginsats, som stöd till koalitionen mot Isil/Daesh.

Försvarmaktens ansvar för flödessäkerhet

Idag är samhället till stor del beroende av ett ständigt flöde av varor för att hålla samhällets funktionalitet igång. Som ett resultat av detta blir samhället sårbart för eventuella störningar i det flödet. Även om beredskapslagring av varor kommer att öka något som ett resultat av arbetet med att utveckla och stärka totalförsvaret kommer det inte att få samma betydelse som under det kalla kriget. Därför bör Försvarmaktens förmåga att hålla luftrum och sjövägar öppna för handelstrafik vara prioriterad. Att analysera hur detta kan operationaliseras är något som bör ingå som en vital del i Försvarsberedningens arbete inför nästa försvarsbeslut.

Internationell samverkan

Genom att samverka med andra länder dels i internationella insatser, dels genom gemensam övningsverksamhet bygger det svenska försvaret kompetens och stärker förmågan till samverkan med andra länder i händelse av kris och krig – en hörnsten i Sveriges säkerhetspolitik.

Sveriges försvarssamverkan med Nato och enskilda Natoländer har nu utvecklats under ett antal år och dessutom under svenska regeringar med olika politisk inriktning. Det bra, men det finns en stor potential att fortsätta att utveckla dessa samarbeten. Det gäller till exempel ett svenskt deltagande i den brittiskeledda snabbinsatsstyrkan Joint Expeditionary Force (JEF), samövning med USA kring luftvärnssystemet Patriot samt att den framtida svensk-finska marina styrkan skulle kunna vara en resurs för Natos sjöövervakning i vårt närområde. I det senaste försvarsbeslutet som nu har börjat genomföras från och med årsskiftet finns en skrivning om att Sverige aktivt bör söka deltagande i samarbeten som JEF. Detta för att stärka förutsättningarna för deltagande i internationella krishanteringsinsatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE. Regeringen anser att svenskt deltagande i sådana operationer i första hand bör ske i samarbete med andra länder, i synnerhet våra grannländer. Det är viktigt att regeringen nu tar steg för att leva upp till den ambitionen.

Östersjöregionen har de senaste åren återigen blivit ett område där de säkerhetspolitiska spänningarna har ökat. Inte minst är Östersjön ett viktigt transitområde för Nato att föra in förstärkningar över om Baltikum skulle hotas. Av den anledningen har Ryssland en betydande missilkapacitet i Kaliningradenklaven, missiler som även innebär ett hot mot Sverige. Sverige bör därför söka samarbete med USA att öva med luftvärnssystemet Patriot på svenskt territorium. Från amerikansk sida har man uttryckt intresse för att göra just detta.

Sverige och Finland fördjupar sedan en tid sitt försvarspolitiska samarbete. En viktig del i detta är den gemensamma svensk-finska marina styrkan, Swedish Finnish Naval Task Group, som kommer håller på att byggas upp. I uppgifterna ingår att den på sikt ska kunna genomföra sjöövervakningsoperationer och sjöfartsskydd. Styrkan bör även kunna samverka med Natostyrkor för att stärka säkerheten och stabiliteten i Östersjön.

Materiel

Tillgången till avancerad och adekvat materiel är en avgörande faktor i moderna konflikter. Standarden på den materiel som Sveriges försvar har tillgång till håller överlag god internationell nivå. Men den tekniska nivån och vapensystemens relevans är en färskvara och Sverige står inför ett antal kostnadsdrivande materielanskaffningar, särskilt bortom 2020. Det får inte glömmas bort i ett läge när fokus ligger på höjd försvarsförmåga här och nu.

I ljuset av den ökade oron i Sveriges närområde och det faktum att incidenter i Östersjöregionen numera tillhör vardagen behöver Sverige öka sin tröskelförmåga. Därför är det viktigt att till exempel förslagen att anskaffa fler Jas Gripen E och ytterligare en ny ubåt blir verklighet. Förmågan till långräckviddig bekämpning är dessutom viktig och skulle dessutom lägga en ny förmåga till försvarets existerande verktyg.

Det ger möjligheten att slå mot en eventuell angripares fasta anläggningar och på så sätt försvaga anfallskraften mot Sverige. Vapensystemen kan användas på flygplan och båtar och det svenska JAS Gripen-systemet har redan testats för att kunna bära så kallade kryssningsrobotar. Robotarna kan anskaffas av såväl europeiska som amerikanska leverantörer. Ett viktigt steg mot denna nya förmåga togs när riksdagen tillkännagav för regeringen att göra tillgången till så kallade långräckviddiga bekämpningssystem till en prioriterad fråga under kommande mandatperioder.

Behovet när det gäller materiel tydliggörs också av Försvarmaktens bedömning att trots de satsningar som görs på försvaret så minskar Försvarmaktens operativa förmåga relativt den utveckling vi ser i närområdet, den trenden blir än tydligare bortom 2020. Det är värt att påminna om den säkerhetspolitiska förskjutning som skett mot Östersjön, dess vatten och luftrum. För att långsiktigt hantera de stora utmaningar som materielförsörjningen innebär ingår en utredning i försvarsuppgörelsen som ska se över de utmaningarna.

Utredningen ska utarbeta förslag till hur materielförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras och därmed hur den operativa förmågan ska kunna säkras och utvecklas efter 2020. Det innebär att betydande ökning av försvarsutgifterna står för handen bortom 2020. Utöver att det nu sker en översyn av de framtida anskaffningarna måste processen kring materielinvesteringarna ses över. Flera utvärderingar av den processen har pekat på riksdagens och regeringens behov av att fokusera på den strategiska utblicken, snarare än att ta ställning till detaljfrågor.

En utredning som ska ta till vara på de synpunkter som bland andra Ekonomistyrningsverket och Statskontoret har framfört har nu tillsatts som ett resultat av försvarsbeslutet. I sammanhanget är det viktigt att beakta det önskvärda i att riksdag och regering får möjligheten att fatta strategiska långsiktiga beslut genom att varje mandatperiod få ta ställning till en långsiktig plan för materielinvesteringarna. För att kunna ge Försvarmakten tillgång till relevant materiel som ger operativ effekt här och nu utvecklade alliansregeringen, som en del av försvarsreformen, en ny prioritering. Den innebär att vidmakthålla materiel i den mån det är relevant och att nyanskaffning i första hand ska ske genom att köpa färdigutvecklad materiel och i sista hand egenutveckla i Sverige. Prioriteringen är framtagen för att undvika de långa ledtider som egenutveckling av materiel medför. Dessvärre har en del utvecklingsprojekt, som exempelvis Helikopter 14, drabbats av allvarliga och utmanande långa leveranssvårigheter. Det finns därför behov av att se över upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna.

Logistik

En väl fungerande logistik är helt central för att försvaret ska kunna lösa sina uppgifter särskilt i tider av kris och krig. Försvarslogistiken inbegriper allt från service och reservdelar till att säkra tillgången på personlig utrustning och sjukvård. De senaste åren har den svenska försvarslogistiken genomgått en stor förändring, vilken var resultatet av en bred politisk uppgörelse i riksdagen.

Erfarenheterna hittills pekar dock på att det är svårt att uppnå de effektiviseringsvinster som uppställts. Dessutom finns det frågetecken om

effektiviseringarna alltid görs utifrån ett helhetsperspektiv där man har Försvarsmaktens operativa förmåga i fokus.

I den materielutredning som refereras till ovan ingår även att analysera logistikförsörjningen. En viktig del i detta är utvärderingen av den senaste logistikförändringen där Försvarets materielverk (FMV) fick huvudansvaret för processen. Efter att beslutet togs har omvärldsläget förändrats till det sämre och vikten av att ha en väl fungerande logistikförsörjning i kris och krig är än mer angelägen.

När utredningen föreslår organisatoriska förändringar i den svenska logistikförsörjningen är det viktigt att beakta internationella exempel. I till exempel Finland har staten ingått ett partnerskap med en privat aktör som står för stora delar av den finska logistiken. Erfarenheterna har initialt varit positiva och denna lösning skulle kunna vara ett bra exempel. Överhuvudtaget är det viktigt att se över hur synergierna mellan den svenska försvarsmakten och näringslivet skulle kunna bli bättre på logistikområdet. Vi har i Sverige ett antal större svenska företag med en stor kompetens och hög teknologisk nivå som borde kunna bidra till en förstärkt svensk försvarslogistik. Sådana samarbeten skulle även öppna för att teckna samarbetsavtal mellan dessa företag och Försvarsmakten när det gäller tidvis tjänstgörande personal.

Försvarsindustrin

Sverige har i dag en livskraftig försvarsindustri som bidrar till att stärka Sveriges säkerhet och som utgör en viktig högteknologisk bransch i Industrisverige. Cirka 30 000 människor är direkt sysselsatta i den svenska försvarsindustrin, och betydligt fler om man räknar in underleverantörerna. Det är viktigt att dessa företag även fortsatt får möjlighet att verka under goda förutsättningar. Försvarsföretagen medverkar till en förstärkt svensk försvarsförmåga genom kompetens, kunskap och produktionsmöjligheter inom landet.

Det statliga exportfrämjandet är en förklaring till att den svenska försvarsindustrin klarat omställningen på ett bra sätt från produktion för den inhemska marknaden till ett ökat exportfokus. Under alliansregeringen inrättades Försvarexportmyndigheten (FXM) som bidragit till ökad transparens och en tydlig åtskillnad mellan upphandling av krigsmateriel för Försvarsmaktens behov och exportfrämjande. Den nuvarande regeringen har tyvärr avvecklat FXM. Det skapar frågetecken kring framtiden för det svenska främjandet, exportstödet och marknadsanalyserna. Därför är det viktigt att framgent följa utvecklingen och tillse att den nya strukturen har förmåga att hantera dessa frågor.

Det är viktigt med ett tydligt regelverk samt stor öppenhet och transparens kring exporten av försvarsmateriel. Utgångspunkten för export är att slå vakt om svensk försvarsförmåga och säkerhet. Det handlar om att kunna dela kostnader med andra samt långsiktigt säkra både produktionskapacitet i landet, tekniskt kunnande och kompetens. Framtidens försvarsindustri går i allt högre utsträckning mot att civil teknik integreras i militär teknik. Nya förmågor som cyberförsvar, rymdteknik, nanoteknik och autonoma system kräver en mycket hög teknologisk nivå samtidigt som tekniken i existerande plattformar även blir mer avancerad. För att kunna leverera bra och konkurrenskraftiga produkter och tjänster kommer det vara avgörande att svensk försvarsindustri kan följa med i den utvecklingen.

Vi måste bli bättre på att främja svensk högteknologisk försvarsindustri i en tid när anslagen till forskning och utveckling sjunker. Ett sätt att göra detta är att öka möjligheten för innovationsupphandling av försvarsmateriel. Innovationsupphandlingen innefattar dels upphandling som sker på ett sådant sätt att den inte utesluter nya lösningar, så kallad innovationsvänlig upphandling, dels upphandling av innovation, det vill säga upphandling av framtagande av nya lösningar som ännu inte finns på marknaden.

Infrastruktur och försvaret

Den senaste tiden har det vid ett flertal tillfällen aktualiserats infrastrukturfrågor med en tydlig koppling till försvars- och säkerhetspolitik. Det gäller till exempel de två nya gasledningarna som Nord Stream-konsortiet vill lägga i Östersjön, men även att Sveriges största vindkraftspark till sjöss eventuellt ska byggas i Hanöbukten utanför Blekinge.

Den föreslagna utvidgningen av de existerande gasledningarna Nordstream mellan Ryssland och Tyskland utgör ett allvarligt problem. Projektet skulle gå emot EU:s energiunion och dess ambition att minska beroendet av en leverantör, skulle ge maktthavarna i Kreml möjlighet att utöva politiskt tryck mot EU och även vara ett hårt slag mot Ukrainas ekonomi. Detta är inte acceptabelt, särskilt mot bakgrund av det rådande säkerhetsläget och den ryska aggressionen mot Ukraina. Därför bör projektet inte genomföras. Regeringen måste omsorgsfullt granska konsekvenserna för försvaret av den planerade vindkraftsparken i Hanöbukten innan beslut kan tas.

Båda dessa exempel illustrerar hur viktigt det är att vid alla större infrastrukturprojekt även ha med försvars- och säkerhetspolitiska aspekter när beslut tas. Detta är också en del i hur den nya breda hotbilden påverkar allt fler delar av samhället.

Hemvärnet

Hemvärnet utgör i dag drygt 40 procent av krigsorganisationen och finns i hela landet. Det är en viktig resurs som bidrar genom att bland annat försvara flyg- och marinstridskrafternas basområden och viktig infrastruktur. I fredstid gör hemvärnet även insatser för att stödja det civila samhället vid kriser.

De senaste åren har hemvärnet genomgått en omvandling som har inneburit en stor positiv förändring. Medelåldern sjunker, utrustningen och uppgifterna blir mer avancerade samt att högre krav ställs och det genomförs fler övningar. Hemvärnet har i dag en stor bredd av olika förmågor som bidrar till att höja försvarets operativa effekt. I försvarsuppgörelsen ingår att hemvärnet, med de nationella skyddsstyrkorna, tillförs granatkastare och bataljonsledningsförmåga. Med anledning av att hemvärnet idag utgör en så pass viktig och stor del av Försvarsmakten, som också fortsätter att utvecklas, bör den utgöra en egen försvarsgren inom myndigheten. Hemvärnet styrs också av ett annat regelverk än den övriga Försvarsmakten. Att göra hemvärnet till en egen försvarsgren skulle höja hemvärnets status ytterligare och den ökade autonomin skulle möjliggöra för hemvärnet att långsiktigt ta större ansvar för sin utveckling. Slutligen skulle detta också

förbättra möjligheterna till styrning från riksdag och regering och möjligheten att få en tydligare återredovisning från hemvärnet.

Hemvärnet bör fortsätta att utvecklas mot mer kvalificerade uppgifter i framtiden. Ett förslag som Försvarsberedningen pekade på var att tillföra hemvärnet Robotsystem 70. Det finns även flera andra områden där hemvärnet kan bidra till en höjd operativ förmåga för försvaret, inte minst mot bakgrund av de nya hoten mot samhället. Vidare är det också viktigt att de officerare, soldater och sjömän som lämnar sina anställningar erbjuds plats i hemvärnet för att deras kompetens även fortsatt tas tillvara.

Frivilligorganisationerna

De frivilliga försvarsorganisationerna har över 400 000 medlemmar och skapar folkförankring för försvaret samtidigt som man genomför utbildningar som är till gagn för både försvaret och krisberedskapen. Organisationerna innehåller en stor bredd av människor och kompetenser som kommer från olika delar av samhället.

Frivilligorganisationerna bedriver idag en bra verksamhet på flera sätt. Det gäller till exempel deras ungdomsverksamhet som bidrar till att öka intresset för försvaret hos grupper som annars är svåra att nå. Dessutom är utbildningsverksamheten, tillsammans med att bemanna positioner i hemvärnet, en viktig del i deras arbete. Det är önskvärt att även frivilligorganisationerna i ökad utsträckning kan fånga upp tidigare försvarsanställda för att utnyttja deras kompetens som instruktörer.

När det gäller de frivilliga försvarsorganisationerna och krisberedskapen finns även här en stor utvecklingspotential. Det handlar om att organisationerna kan bidra till att skapa en medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns att hantera dem. De frivilliga resursgrupperna är ett bra exempel på samarbete med kommunerna för att kartlägga kompetenser som kan vara viktiga att förstärka samhällets resurser med vid en kris. Frivilligorganisationerna utgör även en viktig del i det civila försvaret där planeringen nu återupptas.

Ett annat exempel där frivilligorganisationerna kan göra en konkret skillnad är att låta organisationerna samarbeta mer med skolan för att informera om försvarets verksamhet. För att försvaret ska kunna ha en långsiktigt hållbar personalförsörjning krävs det att det också finns kunskap om försvarets verksamhet ute i samhället. Skolan är central i det sammanhanget. Därför bör det tas fram förslag hur samarbetet mellan skola och frivilligorganisationerna kan fördjupas.

Hans Wallmark (M)

Lena Asplund (M)

Lotta Olsson (M)

Annicka Engblom (M)

Jan R Andersson (M)

Dag Klackenborg (M)

Anders Hansson (M)

Mats Green (M)